

Letra

1/02

Helsingin
flamencoyhdistyksen
jäsenlehti

Letra 1/2002

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenlehti

Päätoimittaja:

Irja Kajander, Kirstinkatu 2 D 93, 00530 HELSINKI, p. 09-773 6412,
irja.kajander@kolumbus.fi

Vakituiset toimittajat:

Tove Djupsjöbacka (kalenteritoimittaja, p. 040-731 4304,
tove.djupsjobacka@helsinki.fi),

Katia Enbuske (Sevillan kirjeenvaihtaja, rosaroja@jippii.fi),

Terhi Ketolainen (p. 050-351 1979, terhi.ketolainen@kolumbus.fi),

Juha Leino (p. 040-562 3933, juha.leino@kolumbus.fi),

Sampsa Peltonen (Palestiinan kirjeenvaihtaja, sampsa.peltonen@hotmail.com),

Milena Urmas (p. 050-522 9069, milena@jippii.fi),

Tommi Virtanen (tommivi@hotmail.com)

Kuvaaja: Auli Kaartinen

Taitto: Irja Kajander

Monistus: Jäljentämö Jokela Oy

ISSN 1456 7938

HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEN HALLITUS VUONNA 2001

Puheenjohtaja

Anne Riikola, Mannerheimintie 140 A 2, 00270 Helsinki, 040-716 3134 (yhd. puhelin),
050-561 6586, anne.riikola@helsinki.fi

Hallituksen varsinaiset jäsenet:

Auli Kaartinen, Karviaistie 6 A 12, 00700 HELSINKI, 050-305 7392, (09) 351 4781,
(09) 5840 4551 työ, auli.kaartinen@btj.fi

Maija Kansanaho, Pastori Jussilaisen tie 4 A 15, 00400 HELSINKI, 050-530 5164,
maija.kansanaho@hus.fi

Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva, taloudenhoitaja, Hollantilaisentie 3 as 6, 00330
HELSINKI,

(09) 482 970, eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi

Petri Rahko, Mäkitorpantie 5 A 8, 00620 HELSINKI, 040-83 66 565,
petri_rahko@hotmail.com

Hallituksen varajäsenet:

Terhi Ketolainen, Karhutie 20 A 4, 00800 HELSINKI, 050-351 1979, (09) 755 4436 koti,
terhi.ketolainen@kolumbus.fi

Anne Lamberg, jäsenrekisterin hoitaja, Urkupillintie 7 H 78, 00420 HELSINKI,
040-52 12 763, 020-483 5911 työ, anne.lamberg@metso.com

flamenco ☺

Helsingin Flamencoyhdistys ry –
Peña Flamenca de Helsinki
Pohjoisesplanadi 2, 00130 Helsinki
gsm 040-716 3134
www.saunalahti.fi/flamychd

SISÄLLYS

- 4 Puheenjohtajalta
Päätoimittajalta
- 5 Calendario
- 6 Noticias
- 7 Kutsu yhdistyksen kevätkokoukseen
- 8 Flamencotunnelmia Lähi-Idästä: Sampsa Peltonen
- 11 Kirje Sevillasta: Maija Lepistö
- 12 Flamenco Kuubassa: Katia Enbuske
- 16 Arvostelut:
Antaumusta ja intensiteettiä: Tommi Virtanen
- 18 Helsingin V flamencofestivaalit:
...de corazón: Milena Urmas
Espanjalais-suomalainen konsertti: Terhi Ketolainen
Esperanza Fernández: Juha Leino
Rafaela Carrascon kurssi: Tove Djupsjöbacka
- 26 Música:
Letra vertaa: Juha Leino
Aurora Clara: Tommi Virtanen
- 30 Palos:
Fandangos: Irja Kajander

Kannen kuva: Rafaela
Carrasco. Kuva: AK

PUHEENJOHTAJALTA

Hei kaikki!

Helsingin V Flamencofestivaali on tämän vuoden osalta ohi. Suuri kiitos ja halaus kurssilaisille, konserttiyleisölle ja esiintyjille. Kiitokset myös Teille kaikille yhdistyksemme jäsenille ja muille tukijoille, jotka panoksellanne autoitte festivaalin onnistumisessa.

Asiat eivät tapahdu hetkessä. Jo nyt hallitus on alkanut täydellä tohinalla suunnitella kuudensia festivaaleja. Tällä kertaa kyseessä on Helsingin Flamenco-yhdistyksen kymmenvuotisjuhlat. Tämän juhlan kunniaksi yritämme saada aikaan mahdollisimman hienon festivaalin. Haluan ankin haastaa kaikki yhdistyksen jäsenet mukaan ideoimaan paitsi tulevia festivaaleja, myös muita tapahtumia, pieniä ja suuria. Jos Sinulla on ideoita yhdistystoiminnan kehittämiseksi ja haluat osallistua erilaisten tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen, kerro siitä meille. Kaikki ideat ja ajatukset, jotka edistävät flamencon tekijöiden ja harrastajien yhteistyötä, yhdessäoloa tai flamencon tietoutta, ovat tervetulleita.

Yhdistys on saanut paljon uusia jäseniä. Tämä on aivan loistava asia, koska ilman jäseniä ei olisi yhdistystä. Kiitos myös kaikille vanhoille jäsenille, jotka vuodesta toiseen haluavat olla mukana!

Oikein mukavaa kevättä kaikille!

Anne Riikola

PÄÄTOIMITTAJALTA

Vuosi alkaa onnellisesti, sillä vuoden ensimmäinen Letra ilmestyy ennätysaikataulussa. Kiitos siitä ihanille ja tehokkaille toimittajille.

Letra on entistäkin kansainvälisempi. Palestiinan tilanteesta huolimatta **Sampsa Peltonen** seuraa aktiivisesti Lähi-Idän flamencoelämää. Tällä kertaa saamme tutustua mm. uskonnollisista syistä pidettäviin flamencopitoisiin naamiaisiin. **Katia Enbuske** puolestaan on käynyt tu-tustumassa Kuuban flamencoelämään. **Maija Lepistö** muistaa meitä kirjeellä Sevillasta.

Flamenco on siis kansainvälinen ilmiö. Tästä kertoo myös se, että juuri päättyneissä Salt Lake Cityn olympialaisissa nähdyn jäätanssin pakollisen rytmitanssin, paso doblen, somistuksena kaikilla kilpailijoilla oli "flamenco" ja osalla lisäksi argentiinalainen tango. Punamustia röyhelöitä, kimalletta ja kukkia hiuksissa nähtiin siis runsaasti, samoin draamattisia helman heilahduksia, taputuksia ja vääntyneitä ranteita. Kädet viuhtoivat ja luistimet tömistivät (jos nyt niin voi sanoa) jään pintaa. Suuren yleisön kuva flamencosta taitaa hieman poiketa meikäläisen näkemyksistä...

Letra etsii edelleen taittajaa. Otan myös aina vastaan ehdotuksia jutunaiheista ja myös valmiita kirjoituksia. Jos lehden toimittaminen kiinnostaa laajemminkin, ota yhteyttä.

Irja Kajander

KONSERTTEJA SUOMESSA

Raul Mannola Flamenco Jazz

Quintet:

Aurora Clara -konsertit. 1. puoliaika:

Aurora Clara jazz-levyn materiaalia

2. puoliaika: Uudistettu flamenco-esitys, laulajana Antonia de Cordoba

Raul Mannola: flamencokitara

Kai Olander: alttohuilu, sopraano- ja tenorisaksofoni

Karo Sampela: rummut, lyömäsoittimet

Ricardo Padilla: lyömäsoittimet

Harri Virtamo: kontrabasso

Antonia de Cordoba: laulu

Levyjulkaisukonsertti Kanneltalossa, Klaneettitie 5, ke 13.3.2002 klo 19.00

Liput 6/9 €

Konsertti Klubissa, Tullikamarinaukiolla to 14.3.2002 klo 21.00

Liput 8 €

ALMA DE FLAMENCO:

Rafael "Chencho" Sanchez, Eva Rojano, Maria-José Casado, Beatriz Cabrera del Moral: tanssi

Antonia de Córdoba. Kuva: AK.

CALENDARIO

Juan Carlos Garcia: laulu

Alberto Luceno: kitara

Rafael Rojano, José Prieto: perkussiot

Arena-teatterissa, Hämeentie 2,

8.4.2002 klo 19.30

Liput Lippupalvelu sekä Flamenco Shop, 09-6801181

Blue Flamencon keväänäytös

Aleksanterinteatterissa 25.5.2002

Liput 040-7542158

KONSERTTEJA ESPANJASSA

FLAMENCO VIENE DEL SUR-konserttisarja

Teatro Central, Sevilla klo 21.00

12.3. **Charo Manzano, Antonio**

Agujetas

19.3. Jazz viene del Sur - **Gerardo**

Núñez, Enrico Rava, Miroslav Vitous

2.4. **José Menese, Rocío Díaz**

9.4. **El Churri, David Lagos**

23.4. **Alejandro Granados, Rosario Toledo**

30.4. Cus-Cus Flamenco: *Voces y acordes para el entendimiento*, mukana m.m.

Segundo Falcón, Arcángel ja Paco Jarana

7.5. **Nano de Jerez, Juan Villar**

21.5. **Manolete**

28.5. **Diego Carrasco**

KURSSEJA TULOSSA

Rafaela Carrascon tanssikurssit

Kuopio tanssii ja soi-festivaalilla 13-19.6.2002

<http://www.kuopiodancefestival.fi>

Festival Internacional de Musica y Danza de Granada kesä-heinäkuussa

<http://www.granadafestival.org>

Festival Internacional de Cordoba

Guitarra heinäkuussa

<http://www.guitarracordoba.com>

NOTICIAS

POHJOISMAINEN FLAMENCOLEIRI

Ruotsin flamencoyhdistys suunnittelee pohjoismaisen flamencoleirin, *Nordic Flamenco Camp*, järjestämistä Tukholman saaristossa elokuun lopulla 2002.

Leirin tarkoituksena on tutustua toisiin pohjoismaisiin flamenconharrastajiin, suunnitella yhteistyötä, päästä kokeilemaan muiden maiden opettajia ja pitää hauskaa ja kunnon juerga.

Tarkoituksena on viettää viikonloppu (perjantai-illasta sunnuntaihin) pienessä mökissä maalla. Kaikki pohjoismaiset harrastajat ovat tervetulleita. Ruotsin flamencoyhdistys maksaa asumisen. Muualta tulevat maksavat matkansa. Ruoka laitetaan itse. Matkakustannukset koostuvat laivamatkasta ryhmälennuksella ja juna- tai bussimatkasta.

Eri maiden opettajat voivat ehdottaa yhtä tai useampaa workshopia (kesto noin 1 h 30 min, hinta noin 150 kruunua eli 17 € tunnilta). Tunnin aihe voi olla esimerkiksi flamencolaulun perustekniikka, huivitekniikka, flamencolaulun säestäminen kitaralla, siguiiriya, cajón, flamencon teoria, flamencon historia, remates por bulerías etc. Opettajat huolehtivat itse maksujen keräämisestä.

Suomessa leirin yhteyshenkilönä toimii **Kaari Martin**. Häneen voi ottaa yhteyttä ensisijaisesti sähköpostitse: cheri@kolumbus.fi.

Jos sähköpostia ei ole, Kaarille voi myös soittaa: 050-56 30 144.

Hänelle voi esittää ehdotuksia kursseista ja ilmoittautua mukaan leirille. Näiden ilmoittautumisten perusteella Ruotsissa määritellään tilantarve ja hankitaan sopiva leiripaikka.

Ruotsissa leiriä järjestää *Flamenco Peña Sacai*, **Åsa Danielsson**
asa.danielsson@sensus.se
flamenconordico@yahoo.com

LA YERBABUENA VALKOKANKAALLA

Eva La Yerbabuenaa voi pian ihailla elokuvateattereissakin. Eva on mukana **Mike Figgisin** (*Leaving Las Vegas*) elokuvassa *Hotel*, joka kuvattiin tänä kesänä Venetsiassa. Elokuvassa näyttelevät m.m. **John Malkovich**, **Burt Reynolds** ja **Salma Hayek**. Eva ei kuitenkaan ole vaihtamassa alaa, mutta ohjaaja Mike Figgisin kerrotaan ihailevan häntä suuresti. Elokuvassa Eva esiintyykin nimenomaan flamencokohtauksessa. Muutenkin Evan compañía on myötätulessa. Laulaja **Arcángelin** esikoislevy on ollut suurmenestys, ja nuoret miestanssijat ovat vieneet useamman tärkeän kilpailun voiton. 25-vuotias **Andrés Peña** voitti nuorten tanssijoiden kilpailun Sevillan Bialissa ja **Edu Lozano** ensimmäisen palkinnon Córdoban Concurso Nacionalissa.

Helsingin Flamencoyhdistys ry.
KOKOUSHUTSU
Pohjoisesplanadi 2
00130 HELSINKI

8.3.2002

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN KEVÄTKOKOUS

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n sääntömääräinen kevätkokous pidetään

Aika: torstaina 28.3.2002 klo 19.15

Paikka: yhdistyksen tiloissa, Pohjoisesplanadi 2, Helsinki

Käsiteltävät asiat

- 1 Kokouksen avaus
- 2 Kokouksen järjestäytyminen
 - valitaan kokouksen puheenjohtaja
 - valitaan kokouksen sihteeri
 - valitaan kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja ääntenlaskijaa
- 3 Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen
- 4 Työjärjestyksen hyväksyminen
- 5 Vuoden 2001 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen esittely
- 6 Tilintarkastajien lausunto
- 7 Tilinpäätöksen vahvistaminen
- 8 Vastuuvapauden myöntäminen tilikaudelta 2001
- 9 Muut mahdolliset asiat
- 10 Kokouksen päättäminen

Tervetuloa!

HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYS RY.
Hallitus

KIRJEENVAIHTAJILTA

FLAMENCOA KAIKESTA HUOLIMATTA

Sampsä Peltonen

Via Dolorosa. Kuva: Otavan iso tietosanakirja (osa 5) Helsinki 1933.

Palestiinan itsehallintoalueet:

Vuodenvaihte 2001/2002 on ollut toisen intifadan verisintä aikaa: Israelin miehitys on tehnyt palestiinalaisten elämän sietämättömäksi, mistä johtuen Länsirannalta ja Gazasta on suuntautunut Israeliin toinen toistaan kauhistuttavampia iskuja, jotka taas ovat saaneet miehitysjoukkojen kiristämään otettaan... väkivallan kierre on syössyt koko Lähi-idän syvään kuiluun, eikä kukaan jaksa enää edes yrittää nousta sieltä ylös.

Minun on välillä paha mieli lähteä rakkaasta kotikylästäni Jerusalemiin tanssitunneille, kun tiedän, että suurimmalle osalle paikallisista se olisi mahdotonta. Normaaleissa olosuhteissa flamenco olisi varmasti löytänyt tiensä jo Länsirannalle, jossa kaikenlaisia kulttuuritilaisuuksia järjestetään tilanteen sen salliessa yllättävänkin paljon, mutta nyt taloudellisista ja käytännön syistä kaikki harrastusmahdollisuudet ovat vähentyneet Palestiinassa.

Olen pitkään halunnut kantaa oman korteni kekoon tutustuttamalla Beetlehemin alueen asukkaita flamencoon. Siihen tarjoutui tilaisuus, kun tutustuin Beit Jalassa toimivan Inad-

teatterin vetäjiin, jotka koko syyskauden remontoivat tulituksissa pahoin vaurioitunutta toimitilaansa. Nyt kun sali on saatu kunnostettua, on teatteri- ja harrastustoiminta päässyt taas alkamaan. Innokkaita kaikenikäisiä tanssinhaluisia on maaliskuussa alkavaan suunnittelemaani työpajaan ilmottautunut jo muutama tusina. He ansaitisivat varmasti minua kokeneemman opettajan, mutta uskon, että pääsemme näinkin hyvään alkuun!

Israel:

Joulukuu oli Lähi-idässä yhtä ilon ja surun ironista juhlaa: joulukuussa toisiaan seuranneet muslimien ramadan, juutalaisten hanukkah ja kristittyjen joulu jouduttiin viettämään ruudinkatkuisissa tunnelmissa. 23.12. järjestettiin Jerusalemissa paikallisin voimin varmaankin ensimmäinen laatuaan oleva flamenconäytös. Se alkoi hiljaisella hetkellä.

Espanjassa vuosia erilaisissa kokoonpanoissa tanssinut mutta kotimaahansa palannut **Sharon** oli koostanut illan alkajaisiksi esittelyvideon, jossa oli pätkiä **Gatlifin** elokuvista ja muusta flamenco sivuavasta materiaalista. Valkokankaan noustua illan kokoonpano oli sen takana valmiina aloittamaan koitostaan: cajónisti **Sassoon Levi** ja laulajavaimonsa **Yasmina**, tanssinopettajat Sharon ja **Michaela** sekä heidän telavivilaisia oppilaitaan.

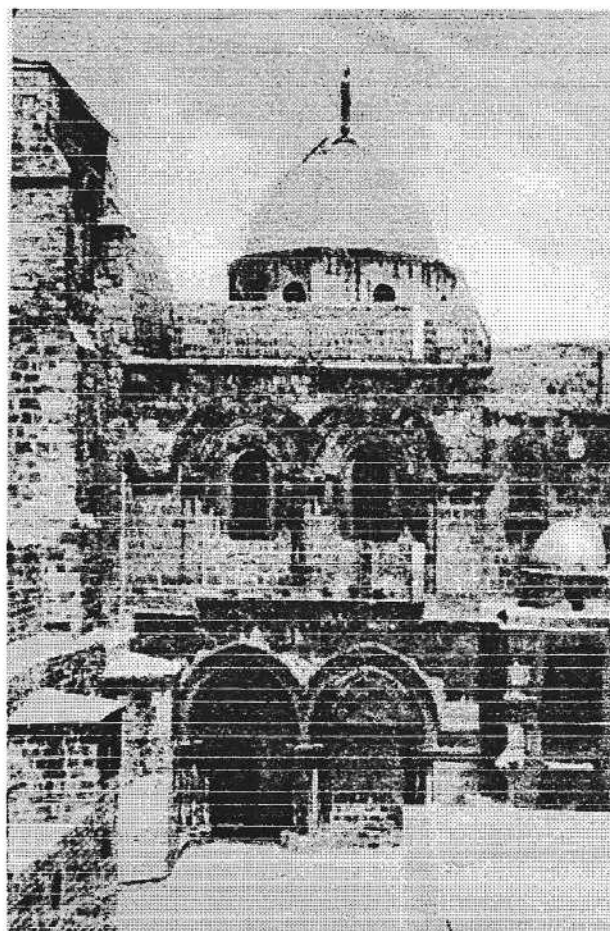
Pienen lämmittelymusisoinnin jälkeen oppilaat esittivät (kylläkin levymusiikkiin tehdyn) yllätyksettömän mutta tasapainoisen fandangos de Huelvan kastanjetein. Tyttöjen poistuttua kullisseihin oli vuorossa illan mielenkiintoisin anti, kun Yasmina lauloi ladinoksi (judeo-espanjaksi) eräänlaisen nanan. Yasminalla ei ole vielä paljon kokemusta flamencosta, mutta hänellä on miellyttävä ja persoonallinen ääni sekä selvästi tarkka rytmiäisti. Kokoonpano kaipasi kiipeästi kitaristia tukemaan melodisuutta.

Sykähdyttävää oli seuraavaksi nähdä Sharonin ja Michaelan tanssivan duona bata de colissaan **José Mercén** solean *En tu silencio*, jota olen itse tanssinut **Milenan** kanssa farkut jalassa. Omaan liikemuistiin ja tunnemaailmaan on jäänyt tästä kipeänkauniista kappaleesta niin vahvat jäljet, että oli paikoin vaikea seurata eri-

laista tulkintaa, mutta objektiivinen mielipiteeni siitä oli kuitenkin hyvin positiivinen.

Ilta olisi näine komponentteineen ollut yksinään oikein onnistunut, mutta Sharon innostui kaikkien numeroiden välissä pitämään pitkästyttäviä luentoja rytmiikasta, flamencolajien historiasta ja teoriasta. Näin ollen tilaisuus venyi aivan liian pitkäksi, ja yleisö oli selvästi harmistunut, kun ei ehtinytkään jäädä seurustelemaan ja tanssimaan sevillanasta kuin hetkeksi.

Tel Avivissa tällaisista tabla-illoista on enemmän kokemusta, ja niitä järjestetäänkin kuu-kausittain. Tel Aviviin on Jerusalemistakin vain runsaan tunnin matka, mutten ole vielä kertaakaan päässyt sinne esityspäivinä; milloin on Länsirannalta liikenne Israeliin kiinni, milloin hankala työaikataulu. Seuraavaan Letraan lupaan kuitenkin juttua myös flamencosta Väli-meren rannalla!

Pyhän Haudan kirkko. Jerusalemi. Kuva: Otavan iso tietosanakirja (osa 5). Helsinki 1933.

PURIMPOHJAISTA FLAMENCOJUHLINTAA ISRAELISSA

Miltä kuulostaa juhla, jossa tarkoituksena on vetää pää niin täyteen, ettei erota kahta henkilöä toisistaan? Juhannukselta, vai vapulta? Ei – kyseessä on juutalaisten *Purim*-juhla, ja kännäämismääräys on peräisin Vanhaa Testamenttia selittävistä juutalaisuuden tiedonlähteistä Talmudista.

Juutalaisten karnevaali, *Purim*-juhla, juontaa juurensa Raamatun Esterin kirjan tarinaan juutalaisten ja valtaväestön taistelusta muinaisessa Persiassa. Juhlan viettoon on saatu paljon maallisia vaikutteita eurooppalaisesta karnevaaliperinteestä: sitä vietetään järjestämällä naamiaisia ja juomalla – kirjoitusten käskyjen mukaisesti – niin paljon alkoholia, ettei enää huomaa eroa tarinan päähenkilöiden Hamanin ja Mordekain välillä. Ja kun nimet bailaajilta menevät näin pahasti sekaisin, onkin turvallista, että Esterin kirjassa (ainoana koko Raamatussa) ei kertaakaan mainita Jumalan nimeä.

Tanssia, laulua, juomaa, hauskanpitoa – *Purim* luo oivat puitteet flamencojuergalle! Niinpä Jerusalemin peña järjestikin yhdessä itämaisen tanssin studion kanssa tänä vuonna helmikuiset *Purim*-naamiais- suositussa jerusalemiittidiskossa *HaTa'assiassa*. Sisään pääsi vasta perinpohjaisen turvatarkastuksen jälkeen, sillä kaupungissa on nykyisin syytä pelätä kaikenlaisia ikävyöksiä. Metallinpaljaisimen edessä jonottaa värjöttelivät lumikit, avaruusoliot, luolamiehet, noidat ja jopa yksi **Osama bin Ladeniksi** sonnustautunut älypää.

Sisälle päästyämme huomasi, että suuri osa läsnäolijoista oli alkanut kuuliaisesti noudattaa Talmudin juomakäskyä, ja tunnelma oli varsin railakka. Ohjelmaosuus oli sijoitettu viisaasti

alkuilta, ja alkoi Michaelan opettaman alkeisryhmän alegrialla, jota säestivät ansiokkaasti kitaraharrastajat **Eliav** ja **Shuki**. Koreografia oli kiva ja tanssijat innoissaan, mutta valitettavasti kappaleen loppupuolen askelet olivat päässeet kokomiten unohtumaan.. No, vasta vajaan vuoden harjoitellut korjasi tilanteen tangoksellaan, jossa oli menoa ja meininkiä.

Pienen sensuellin itämaisen tanssivälipalan jälkeen lavalle astui Sharonin edistyneempi ryhmä, joka esitti pitkän solea / solea por bulerias / bulerias –sikermän. Keskiösuuden musiikki oli cd-levyltä, alkua ja loppua säesti studion cajonryhmä. Tanssiryhmässä on hyvinkin edistyneitä oppilaita, jotka erottuvat joukosta edukseen persoonallisen tyyliinsä ansiosta. Ryhmän taidot olisivat varmasti päässeet enemmän esille, jos koreografiassa olisi ollut rauhallisempia osuuksia, braceoita ja koputuksettomia sarjoja.

Vaikka esitykset olivatkin hienoja, tuntui yleisö melkein helpottuneelta, kun ne loppuivat ja varsinainen juhlinta pääsi alkamaan. Musiikki vaihtui geneeriseen poppiin, jota värjöttivät silloin tällöin paikalliset suosikit kuten **Dana International**. Vasta pitkälti puolenyön jälkeen levylautaselle luisahti myös muutamia sevillanaksia, joita kaikki harrastajat innokkaina tanssivatkin. Minäkin päätin oman tähtihetkeni tulleen ja kailotin Lähi-idän debyyttinäni oman lemmikkini Corraleras lebríjanas, jonka ansioista sainkin sulkeutua yleisön suosioon loppuillaksi...

Sampsa Peltonen

KIRJE SEVILLASTA

Maija Lepistö

Valo. Rauha. Sunnuntai. Pullea rusettipäinen pikkutyttö leikkii puusta juuri tipahtaneella appelsiinilla. Aurinko polttaa villapaidan läpi, sulattaa kohmeiset kädet ja jähmeät lihakset. Sisällä talossa on kylmä. Vielä on talvi, vaikka silmät sulkiessa on helppo antaa lämmön viedä ajatukset kevääseen, kesään.

Elän pian kolmatta viikkoa pitkään odotettua unelmaa, sitä rauhaa jota lähdin täältä etsimään. Sevilla, pieni suuri kaupunki täynnä maalaisia, tai toisin päin. Kiireettömyyttä, välillä liikaakin.

Toki täällä olo merkitsee myös kovaa työtä. **Fundación Cristina Heeren** on byrokraattinen laitos, peruskoulua muistuttavine läsnäolopakkoineen ja tarkkoine sisäisine hierarkioineen. Tunnit ovat fyysisesti raskaita ja opettajat vaativat paljon. **Milagrosin** epätoivoinen katse bata de colan vääntyessä pienelle myttyrälle antaa palkitsemattomuudessaan raivoa yrittää uudestaan ja uudestaan. Suloisen **Chonin** tekniikkatunnit eivät varmasti jätä ketään kylmäksi. Vähiten luokan kolmea miestanssijaa, jotka silmat loistaen säestävät lantioharjoituksiamme palmaksin ja jaleoin.

Tammikuun vieraileva opettaja **Hiniesta Cortés** ei myöskään aio päästää meitä vähällä: viikko tunteja takana, kokonainen koreografia solea por buleriaa on kasassa, maustettuna mielenkiintoisilla kommentteilla ja aidolla halulla opastaa meitä käyttämään jäykkiä var-taloitamme.

Ison miinuksen Fundación ansaitsee sen sijaan asenteestaan teoriatunteihin. Meillä ylimmän tason oppilailla ei ole käytännössä juurikaan mahdollisuutta osallistua mielenkiintoisille,

mutta vain kahden ensimmäisen vuosikurssin lukujärjestykseen mahdutetuille flamencon historia- ja teoriatunneille. Luulen, että lähes kaikilla luokkani oppilailla – niin ulkomaalaisilla kuin espanjalaisillakin – olisi paljon opittavaa mm. eri laulutyylien osalta. Pääsin käymään yhdellä **Pepa Sanchezin** luennolla ennen omen tuntiäni alkamista. Erityisesti laulua tutkineen flamenconologin selkeät esimerkit mm. **Caganchon** ja **Curro Durcen** seguiriyen eroista valaisivat moninkertaisesti vanhoja säriseviä levyjä enemmän.

Aika näyttää millainen kokemuksesta muodostuu. Teoriatunteja tai ei, oppimaan tänne on tultu ja oppia saadaan. Tanssituntien, esitysten, peñojen ja uusien tuttavuuksien muodossa. Kärsivällisyyttäkin koetellaan, etenkin puhuttaessa ylellisestä pohjoismaisesta asumisen laadusta. Kolmen hengen asuntomme on niin kauniilla aukiolla kymmenen askeleen päässä tanssisalista, ettei uuden etsiminen tule mieleen muulloin kuin keittäessäni vettä hiustenpesua varten. Lämmintä vettä ei juurikaan ole, kylmääkin sen verran vähän että kolmen hengen suihkussa käyminen ja pesukoneen käyttö on parasta ajoittaa tarkasti.

Mutta kaikkeen tottuu, sanotaan. Istuessani tässä Guadalquivirin rannalla tammikuisen sunnuntai-iltapäivän aurinko hiuksissa ja iholla, en voi kuin sulkea silmät ja nauttia lämmöstä.

Maija Lepistö opiskelee parhaillaan Sevillassa **Fundación Cristina Heerenissä** *curso de especialización*illa. Koulussa on tanssi-, laulu- ja kitaraopetusta: kaksi vuoden kestävä kurssia (tasot basico ja intermedio) sekä neljä kuukautta kestävä *curso de especialización*.

Lisätietoa koulusta: www.flamencoheeren.com

FLAMENCOA KUUBASSA

Katia Enbuske

Kuuba on musiikin, laulun ja tanssin maa, siksi ei liene kummallista, että myös flamenco on löytänyt tiensä kuubalaisten sydämiin. Flamenco on Kuubassa yllättävänkin suosittua: yksin Havannassa toimii aktiivisesti neljä eri tanssiryhmää, yksi niistä on *Gran Teatro de La Habana Ballet Español de Cuba*. Ballet Español toimii Kansallisbaletin eli *Ballet Nacionalin* tiloissa ja kouluttaa itse omat tanssijansa. Balettia johtaa **Eduardo Veitia**, joka on hakenut oppinsa Espanjasta ja toimii myös baletin koreografina ja esitanssijana.

Ballet Español de Cuban tanssikoulun rehtori **Andrea Méndez** kertoi, että koululla on sekä harrastelijaryhmiä, että ammattitanssijan koulutusohjelma. Oppilaat aloittavat hyvin nuorina, keskimäärin 5-8 -vuotiaina lasten tanssiryhmässä. Tästä he etenevät nuorten ryhmään. 15-vuotiaina joukosta valitaan parhaat, jotka pääsevät ammattilaisten koulutusohjelmaan. Koulutus kestää neljä vuotta, jonka päätteeksi oppilaat saavat kiinnityksen Ballet Españolin tanssiryhmään.

Kysyin Andrea Méndeziltä, lähetetäänkö oppilaita Espanjaan hakemaan lisäoppia vai hoidetaanko koulutus täysin kotimaisin voimin. Andrea kertoi, että Ballet Españolista ainoastaan baletin johtaja, Eduardo Veitia, on opiskellut Espanjassa, mutta Kuubaan tuodaan paljon espanjalaisia flamencon ammattilaisia antamaan tiiviskursseja. Andrea antoi minulle pitkän listan nimiä, joista osa oli tuttuja, osa tuntemattomia: **Pastora Amatos, Trini Vorul, Goyo Montero, Antonio, Antonio Gades, Patria, Juan Foxa ja familia Fernandez**. Näistä ainakin molemmat Antoniot ovat todella suuria nimiä, jotka jopa maallikko tunnistaa.... Artistit tuo Kuubaan *Instituto de la Musica* ja sen lisäksi, että he esiintyvät, he pitävät yleensä viikon pituisen tiiviskurssin, johon koko Ballet Españolin ammattilaiskaarti osallistuu.

Kysyin Andrea Méndeziltä myös muista Havannassa toimivista flamencotanssikouluista ja

hän mainitsi kaksi yhdistystä, jotka vaalivat espanjalaisia juuriaan ja perinteitään: *Centro Andaluz de Havanna ja Rosaria de Castro*. Näissä keskuksissa myös koulutetaan kuubalaiset flamencolaulajat ja -kitaristit. Kitaristeja koulutetaan lisäksi myös Instituto de la Musicassa. Kuubassa on flamencomuusikoiden suhteen sama ongelma kuin monessa muussakin maassa, mm. Suomessa: varsinkin laulajia on vain kourallinen, eikä kitaristejakaan ole samassa mittakaavassa kuin tanssijoita. Andrea kertoi, että Havannan lisäksi myös Santa Claran ja Cienfuegosin kaupungeissa on aktiivista flamencomuotoimintaa, niin tanssiryhmiä kuin yhdistyksiäkin.

Ballet Español de Cuba harjoitteli parhaillaan flamencoversiä Oopperan Kummituksesta helmikuun ensi-iltaa varten. Olisin halunnut päästä katsomaan baletin harjoituksia, mutta siihen Andrea Méndez ei antanut lupaa selittäen, että baletin johtaja ei anna ulkopuolisten tulla harjoituksiin. Sen sijaan hän kutsui minut katsomaan seuraavan illan harrastelijaryhmien tunteja.

Tanssitunnilla Havannassa

Palasin Gran Teatro de la Habana seuraavana iltana kello kuusi. Andrea Méndez paimensi laumaa pikkutyttöjä, jotka parveilivat teatterin sivusisääkäynnin ala-aulassa, rimpuiset flamencomameet päällä ja kenkiään kopistellen. Oppilaiden ikä vaihteli viisivuotiaista kymmenen – yksitoistavuotiaisiin. Andrea johdatti heidät yläkertaan, missä paljaat ja hämärästi valaistut harjoittelusalit sijaitsivat. Yhden tunnin aikana Andrea ehti käydä läpi hämentävän skaalan materiaalia: tunti aloitettiin venyttelyillä ja klassisen baletin lattiaharjoituksilla, jotka suoritettiin joko sukkasiltaan tai paljain jaloin; seuraavaksi pistettiin kengät jalkaan ja ryhdyttiin tekemään flamencon käsiliikeharjoituksia, joissa myös simuloitiin kastanjettien soittoa! Nämä harjoitukset yhdis-

tettiin sevillanasiin. Ohjelmassa seurasi koputusharjoituksia, markkeerauksia ja lopuksi koreografia, alegrías, jota oppilaat parhaillaan harjoittelivat. Musiikkia ei käytetty missään harjoituksissa.

Seuraavaa tuntia tuli pitämään Irene, 21, Ballet Españolin kasvatti ja ryhmän primera bailarina. Hän piti 12-15 -vuotiaiden tunnin. Irene teetätti tyillä ensin koputusharjoituksia alkulämmittelyinä ja siirtyi seuraavaksi markkeerauksiin. Kun markkeerauksia oli ensin harjoiteltu peilin edessä, Irene määräsi tytöt toistamaan harjoitukset liikkuen salin perältä eteen. Oppilaat järjestäytyivät yhdeksi rintamaksi ja tulivat Irenen etunenässä kohden peiliä.

Irene oli tehnyt ryhmälle tangos-koreografian, jota tytöt harjoittelivat esiintyäkseen seuraavan viikon lauantaina. Heidät oltiin jaettu kolmeen ryhmään, joista kullakin oli oma osionsa koreografiassa. Jokaiselle tanssijalle oli tarkkaan määrätty paikka ja liikkeet. Irenen koreografia oli varsin kunnianhimoinen ja ohjaajana hän oli vaativa: hän antoi oppilailleen esimakua siitä, mitä on olla ammattilaistanssija. Ryhmän uudet jäsenet joutuivat seisoskelemaan toimettomina sillä välin, kun muut harjoittelivat esitystä varten –tosin edelleen ilman musiikkia.

Irene kertoi, että Ballet Españolilla on tavoitteena saada Havannaan vakituista tablao-toimintaa ja tähän tähtäsi myös tyttöjen seuraavan viikon promootiokeikka. Irenen mukaan Havannassa on harvakseltaan flamencoesityksiä myös baareissa, mutta säännöllinen toiminta, joka antaisi myös nuorille tanssijanaluille la-vaesiintymiskokemusta, puuttuu.

Olin kiinnittänyt tuntien aikana huomiota kahden seikkaan: ensinnäkin siihen, että osa nuorista oppilaista, ne jotka olivat vasta aloittelemassa tanssijanuraansa, olivat jokseenkin huonosti varustettuja tanssitunteja varten; kaikilla ei ollut asiaankuuluvia kenkiä, eikä hameita. Kysyin Ireneltä, mistä oppilaat yleensä saivat varusteensa. Hän kertoi, että koulu tarjoaa kaavat, joiden mukaan äidit ompelevat harjoitushameet tyttärilleen. Irenen mukaan kenkiä on vaikea löytää: Havannassa on yksi suutari,

joka on erikoistunut flamencokenkien valmistamiseen.

Yleisesti ottaen tarvikkeiden hankinta on hankalaa: ammattilaiset joutuvat usein itse ompelemaan esiintymisvaatteensa. Irene kertoi saavansa osan artikkeleista tutuilta suoraan Espanjasta. Niillä, joilla on suhteita Espanjaan, on parhaat mahdollisuudet löytää tarvitsemansa.

Toinen asia, joka minua jäi vaivaamaan, oli musiikin puute molemmilla tunneilla. Kysyin Ireneltä, harjoittelivatko oppilaat yleensä ilman musiikkia. Irene naurahti ja sanoi: "Kyllä meillä yleensä on musiikkia, mutta katsos kun levysoitin on tuon metallilaatikon sisässä ja henkilö, joka on vastuussa laatikon avaimista, on kadottanut ne..."

Flamencon opiskelu Kuubassa

Kuubassa on myös ulkomaalaisen mahdollista opiskella flamenco samalla, kun tutustuu kuubalaiseen kulttuuriin ja elämänmenoon. Ballet Español de Cuban tanssikoululla on hinnasto ulkomaalaisia opiskelijoita varten:

Paikan päällä kannattaa käydä kysymässä myös Centro Andaluz de Havannassa (Calle Carcelin ja Calle Refugio kulmassa, Havannan pääkadun Pradon tuntumassa) ja Rosaria de Castrossa (Calle Sulueta Habana Viejassa, lähellä keskustan Capitolia).

NORMAALIKURSSIT, syys-kesäkuussa
50 USD / kuukausi: harrastelijataso, 1 h 2 X viikossa
klo 19-20.
100 USD / kuukausi ammattilaiskoulutusohjelma, 3 h
5 X viikossa, klo 14-17. Opiskeluaineet: klassinen
baletti, flamencotekniikka, vartalonhallinta
(estilización), liikunta (preparación física), musiikki.
KESÄN INTENSIIVIKURSSI, heinäkuun 3. viikko
100 USD / viikko: 10 tuntia päivässä, klo 9-19,
opiskeluaineet kuten ammattilaiskoulutusohjelmassa.
Kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä suoraan Ballet
Español de Cuban johtajaan, Eduardo Veitiaan:
Ballet ESPAÑOL DE CUBA
Gran Teatro de La Habana
Prado y San Jose; Ciudad Habana; Cuba
Puhelinnumero: +537-61-3076
Sähköposti: eduveiti@cubarte.cult.cu

EL DUENDE CUBANO

Gran Teatro de La Habanan Sala Carpentierissä pidettiin lauantaina 12. tammikuuta 2002 flamencoesitys, jonka oli järjestänyt *Movimiento Cubano por la Paz*. Nimen taakse kätkeytyy kaksi kuubalaisen flamencon kuuminta nimeä, laulaja **Andrés Correa** ja kitaristi **Andrés Vadín**. Produktio nimeltä *Duende* toteutettiin yhteistyössä flamencoryhmä ECOSin kanssa. *Compañía Flamenca ECOS* on yksi Kuuban nimekkäimmistä itsenäisistä flamencoryhmistä: ryhmän jäsenet ovat kaikki Ballet Español de Cuban kasvatteja ja baletin entisiä tanssijoita.

ECOSin kokoonpano on seuraava:

Tanssijat: Ana Rosa Meneses, Yahima Gómez, Dany Villalonga

Laulaja: Miguel Chávez

Perkussionistit: Jorge E. Perez ja Carlos Estévez

Saksofonisti: Aniar Pedroso

Basisti: Arnaldo Gonzáles

Esitys koostui kahdesta osasta. Ensimmäisen osan musiikista vastasivat duon Correa-Vadín lisäksi ECOSin perkussionistit. Pojat aloittivat **Antonio Machadon** sanoittamalla ja **Juan Manuel Serratin** säveltämällä saetalla, joka soitettiin svengaavaan bulerías-rytmiin. Seuraavana oli vuorossa perinteikkäästi esitetty hidas granaínas. Kolmantena esitetty mineras oli lainattu **Tomatitolta** ja Andrés Vadínin kitarasoolo oli sen mukainen. Seuraavaksi vuorossa oli kappale nimeltä *Volverlo a Escuchar Cantar*, flamencopoppia, joka sai paikallisen yleisön syttymään ja taputtamaan musiikin tahdissa. Vaikka kappale sinänsä oli kaukana *flamenco purosta* oli mukavaa nähdä yleisön innostuvan, sillä enimmäns aikaa kuubalaisen istuivat kohteliaasti hiljaa, taputtivat ainoastaan kappaleiden lopuksi eikä kukaan huudellut *Óle!* tai *Eso es!* tai *Vamaya guapa!* kuten Espanjassa on tapana tehdä.

Seuraava kappale alkoi kovin tutun kuuloisesti: *En lo alto de Cerro de Palomares, en lo alto de Sierra de Palomares! Unos dicen que nones y otros que pares....!* Kuka on voinut välttyä **Estrella Morenten** viime vuoden hitiltä? Ryhmä oli kuitenkin valinnut muita tangos-letroja jatkamaan kappaletta, joten ainoastaan ensimmäinen letra oli sama kuin Esrellan levyttämässä tangoksessa.

Ana Rosa Meneses. Kuva: Katia Enbuske.

Vieressäni istuva setä ei olisi millään malttanut kuunnella muusikoita; kolmannen kappaleen aikana hän kysyi minulta: "Koska tanssijat tulevat?" Sedän odotus palkittiin tangoksen jälkeen: ECOSin **Ana Rosa Meneses** tuli esittämään alegríasin. Tosin Ana Rosan sisääntulo kesti sen verran kauan, että niin setä kuin minäkin aloimme jo epäilemään, että tuleeko kohan sieltä mitään sittenkään. Ana Rosa antoi poikien lämmitellä yleisöä hyvän tovin, ennen kuin lipui estradille tanssimaan elegantisti hyvin perinteikkään alegríaksen.

Alegríasin jälkeen oli vuorossa 20 minuutin tauko ennen esityksen toista osuutta. Väliaikaan mennessä olin varsin vaikuttunut esityksen tason suhteen. Muusikot todella tiesivät mitä tekivät ja esitys oli ammattimaisesti rakennettu. Ana Rosan tekniikka oli moitteeton ja esiintyminen voimakasta ja läsnäolevaa.

Esityksen toinen puolikas alkoi fuusioflamencolla: arabialaisvaikutteisia melodioita ja flamencojazzia saksofonilla höystettynä. Muusikot antoivat näytteen siitä, että flamenco Kuubassa kunnioittaa perinteitä, mutta osaa myös hakea uusia tuulia. Andrés Correa ja Andrés Vadín esittivät säveltämänsä ja sanoittamansa Fandango personalin, joka puhutteli yleisöä kertomalla elämästä Kuubassa.

Lempinumeroni oli Bulerías de Camarón, jonka lauloi ECOSin **Miguel Chávez** ja tanssi **Yahima Gómez**. Yahiman pyrähdys lavalla oli lyhyt, mutta sitäkin vaikuttavampi: hän saapui mustavalkoisessa kukallisessa rimp sureunaisessa minimekossa, punainen huivi kaulassa ja punaiset kengät jalassa. Hänen buleríaksensa oli niin energinen, että lattia tutisi! Vaikutti siltä, kuin **Carmen Amayan** henki olisi ollut liikuttamassa tyttöä. Punaiset kengät viuhuivat kun Yahima takoi menemään lentäen lavan reunasta toiseen. ¡Ole!

Yahiman jälkeen Ana Rosa tuli rauhoittamaan tilanteen esittämällä vakavamielisen siguiiryan mustiin pukeutuneena, kuten asiaan kuuluu. Musiikki palasi perinteiseen linjaan ja pysyi siellä esityksen loppuun asti: viimeinen numero oli **Dany Villalongan** tanssima miehekäs soleá por bulerías. Vaikka yleisö näytti kovasti

pitävän esityksestä, ja loppuaplodit olivat sen mukaiset, esiintyjä ei taputettu lavalle uudelleen tanssimaan fin de fiestaa. Aplodit oli samalla kertaa sekä raivokkaat, että lyhyet ja ytimekkäät. Ehkä Kuubassa on tapana tyytyä siihen, mitä saadaan, eikä pyytää lisää, oli kyse sitten palkasta, ruoasta tai taiteesta....

Yahima Gomez. Kuva: Katia Enbuske.

Kaiken kaikkiaan voin todeta, että mikäli näkemäni esitys on esimerkki flamencon tasosta Kuubassa yleensä, kuubalaiset flamencot ovat alansa rautaisia ammattilaisia, jotka matkustusrajoituksista ja eristyneisyydestään huolimatta kykenevät sekä pysymään ajan hermolla, että luomaan omaa flamencokulttuuria. Seuraavalla kerralla haluaisinkin nähdä flamencon yhdistettynä afrokuubalaiseen guaguancon eli rumbaan (jolla ei ole mitään tekemistä latinorumban kanssa) tai johonkin muuhun perinteiseen kuubalaiseen musiikkiin!

Katia Enbuske

ARVOSTELUT

ANTAUMUSTA JA INTENSITEETTIÄ

Kehitysvammatuki ry:n Finlandia-talon konsertti 26.1.2002

Tunnelma on yhtä aikaa juhlava ja riehakas. Moikkauksia kavereille kuuluu sieltä täältä. Finlandia-talo on täpötäynnä. Kehitysvammatuki ry. 57 on järjestänyt vuotuisen konserttinsa. Arvokkuutta luo tietysti Finlandia-talon komeat puitteet, mutta myös odotettavissa oleva vieras. Sieltä hän tulee. Tasavallan presidentti Tarja Halonen avustajineen saapuu paikalleen eturiviin. Avustajilla on sotilaalliset puvut päällä. Niissä on paljon kimaltelevia nappeja. Itse presidenttiä ei vaatteiden perusteella välttämättä erottaisi muusta kansasta. Saattueen tulo kumminkin huomioidaan seisaaltaan raikuvien aplodein. Juhlat voivat alkaa.

Huomioni kiinnittyy ohjelmalistaan ja siinä oleviin bändien nimiin. Lähtiessäni konserttiin luin jutun Skandinavian Music Groupista, Ultra Bra:n jäsenten uudesta bändistä. Herran jumala mikä nimi. Eihän tuollaista nimeä voi rockyhtyeellä olla! Kuulosta internetissä toimivalta musiikkitarvikelataus. Ai miten se liittyy tähän iltaan? No vertailen tuota nimihirviötä ohjelmalehdyksessä oleviin, toinen toistaan parempiin bändien nimiin.

Maistelkaapa. Kivi -orkesteri, miten nasevan ytimekäs nimi. Miksi en itse ollut tuota keksinyt. Orkesteri Avain. Oivaltavaa. Suosikkini on Naula-bändi. Loistavaa. Olen täynnä odotusta.

Anja Loikalan kehitysvammaisten ryhmä on buukattu illan pääesiintyjäksi. Sitä ennen on vajaa kymmenen lämmittelypalaa ja välissä puoliaika. Ohjelmatarjonta on varsin monipuolinen. Bändien lisäksi on kansantanssiryhmä, amerikkalaista rivitanssia ja näemmepä teatterimaisempiakin musiikkiesityksiä. Musiikki on kuitenkin kaikkea yhdistävä tekijä. Ilta on vauhdikkuutta täynnä, eikä tunnelma pääse laskemaan hetkeksikään. Parhaiten mieleen jää Juha ja Waasa-girls, jossa Juhan välitön laulaminen ja riehakkaan tomjonesmainen lavaesiintyminen räjäyttää yleisön mukaan. Kehua täytyy myös illan kuuluttajaa, Kari Heiskasta, joka onnistuu jutuillaan pitämään esitysten välitkin kiinnostavina.

Blue Flamencon Anja Loikala on tehnyt hienoa työtä ryhmänsä kanssa. Vaikka illan aikana oli nähty monia iloisia, riemukkaita ja hauskoja esityksiä, on Blue Flamencon ryhmä ehdottomasti korkeatasoisin. Esitys on alusta loppuun hiottu ja pysyy jännitettävä laskematta hienosti koossa. Huomaa, että kukin tanssija

on sisäistänyt osuutensa. Tunnelataus on voimakas. Valitettavan useinhan tanssiesityksiä vaivaa jäykistely ja suorituksenmaku. Pahimmillaan poissaoleva katse voi romauttaa fiilikset keikasta kuin keikasta.

Blue Flamencolaiset ovat sielullaan läsnä, eikä takariviinkään jää intensiteetti välittymättä. Seguiiriyaksessa Valtteri Poitsalon kädennostot ja kyykkyyntmenot ovat niin intensiivisiä ja täynnä latausta, että siitä olisi monella opittavaa. Vastaparina naisen roolissa tanssii Sonja Lehto. Esitys kertoo kipeistä asioista, rakkauden etsimisestä ja sen löytämisen vaikeudesta. Parin toisensa kohdattuaan tanssi purkautuu buleriakseen.

Alegriaksessa tanssivat vapautuneesti Saimi Heiskanen ja Janne Lahtomaa. Olen nähnyt kaikkien neljän tanssijan esiintyvän useaan kertaan, sekä nähnyt heitä treenaamassa kyseistä projektia varten. Täytyy nostaa koko ryhmälle hattua sinnikkäästä ja tuloksellisesta työstä. Kokonaisuuden ideointi ja aihealuehan on ryhmän itse kehittäminen. Loikala on saanut puolessa vuodessa heidät todella ylittämään itsensä. Kehitysvammaisen edistyneitten ryhmä on Loikalan ohjauksessa treenannut noin kymmenen vuotta, joten jonkinlaisena virstanpylväänä tätä esitystä kai voidaan pitääkin.

Kaiken hulluttelun jälkeen ovat vuorossa häät. Hääparina ovat Lehto ja Poitsalo. Häävieraat Hanna Viherjuuri, Petra Isoniemi ja Minna Talaskallio tanssivat sulhasen ja morsiamen valmistautuessa taka-alalla. Avustajista pienimmät, Heidi Loikala, Miro Leppälä ja Sandra Kurki tanssivat valloittavasti hekin. Mukana auttamassa on hieno taustaryhmä. Cajonisti Tove Djupsjöbackan lisäksi mukana ovat palmerot Emilia Aho ja Petri Rahko, sekä avustajat Irja Kinnunen ja Jan Bartholl. Huomiotta ei myöskään voi jättää upeita pukuja, jotka ovat Maija Lepistön ja Loikalan käsialaa. Hämmästyttää kyllä miten Loikala on ehtinyt vielä luomaan koreografiatkin, jotka sisältävät varsinkin häävalmisteluissa kaikenlaisia kivoja yksityiskohtia. Alegriaksen koreografian tosin on tehnyt Aho, Loikalan ja Rahkon avustuksella. Häätilaisuus päättyy,

mihinkäs muuhun kuin hääpotrettiin. Se on kuin piste i:n päälle monipuoliselle esitykselle.

Lopuksi tullut pateettinen Ystävän laulu latisti ainakin minun tunnelman. En voinut olla kyyneisesti ajattelematta tämän olevan juuri sitä tekopyhää tätimäistä hymistelyä, mihin valitettavasti kehitysvammaistenkin kohdalla kohtaa. En antanut sen pilata tunnelmaa vaan lähdin hääpotretti mielessäni, El Pelen äänellä varustettuna, kävelemään kotia päin. Olin kokenut duenden, pitkästä aikaa.

Tommi Virtanen

Ps. Ryhmän valmistautumisesta voit lukea jutussani viime syksyltä; Tanssin riemu, Letrassa 4/2001.

Chencho

Alma de Flamenco

Flamencokonsertti

8.4.2002 klo 19.30
 Arena-teatteri, Hämeentie 2, Helsinki

Esiintyjinä Rafael "Chencho" Sanches, Eva Rojano, Maria-José Casado ja Beatriz Cabrera Del Moral (tanssi), Juan Carlos Garcia (laulu), Alberto Lucena (kitara), Rafael Rojano ja José Prieto (perkusio)

Liput: Lippupalvelu ja Flamenco Shop puh. (09) 680 1181

HELSINGIN V FLAMENCOFESTIVAALI 13.-17.2.2002

SUORAAN SYDÄMESTÄ, MUTTEI IHAN SYDÄMEEN ASTI

de corazón... Balderin salissa 15.2.2002 klo 21.30

Antonia de Córdoba: laulu

Raul Mannola: kitara

Karo Sampela: cajón

Kaj Olander: huilu

Erika Alajärvi, Maria Kause, Marianna Verdecía

ja Laura Vilhonen: tanssi

Erika Alajärvi. Kuva: AK.

Helsingin V Flamencofestivaalien viikonloppu-ohjelman aloitti esitys *de corazón...*, jonka esiintyjäkaarti koostui pitkän linjan flamencoista. Balder-salin hiukan nuhjuinen ympäristö ja ahtaan tuntuinen lava (lavan takaosa ja ilmeisesti myös verhot olivat täynnä kaikenlaista roinaa) pistivät hiukan silmään, sillä paikasta saisi helposti intiimin ja mukavan tilan flamencoesityksiä varten. Tanssista vastasivat neljä taitavaa ja ennen kaikkea varsin erilaista naista: Erika Alajärvi, Maria Kause, Marianna Verdecía ja Laura Vilhonen, musiikista Antonia de Córdoba, Raul Mannola, Kaj Olander ja Karo Sampela. Ohjelmalehtisestä päätellen tulossa oli monipuolinen ohjelma.

Ohjelman aloitti Antonian nana, joka oli ihanan rauhoittava kappale illan alkajaisiksi. Antonian ääni oli lämpimämpi ja pehmeämpi kuin koskaan aikaisemmin, sellaista hunajaa, että nami. Antonian valoisassa ja iloisessa persoonassa on karismaa, joka täyttää koko lavan ja salin kerralla. Toisen puoliskon malagueñas Raulin säestämänä oli yksi illan helmistä. Raulin ja Antonian saumaton yhteistyö näkyy ja kuuluu luotamuksena ja lämpönä.

Mariannan koreografioima guajiras viuhkalla esitteli ryhmän kaikki tanssijat. Biisiä vaivasi sama ongelma kuin illan päättävää huivi-sevillanasta, joka oli Erikan käsialaa: kappaletta ei oltu harjoiteltu kunnolla. Manna osasi tietysti oman koreografiansa, mutta muut tekivät yksinkertaisia kömmähdyksiä ja heissä näkyi sellaista epävarmuutta, josta ei ollut enää tietoakaan

omien soolojen kohdalla. Sama tilanne toistui Erikan eduksi sevillanaksessa. Myös se, että toinen välineistä oli joillekin tanssijoista vieraita näkyi. Olisi ollut mukavaa katsoa hyvin harjoiteltuja yhteisnumeroitakin. Nyt ne oli selvästi harjoiteltu vasemmalla jalalla, sääli. Molemmat ryhmäkoreografiat olivat toimivia kokonaisuuksia. Guajiras lipui kauniisti Raulin musiikkiin, mutta tanssi vaan ei noussut lentoon. Olisin kovasti kaivannut mukaan Antonian ääntä, se olisi saattanut antaa potkua myös tanssiin. Sevillanaksen huivikoreografia oli komea ja tyylikäs.

Erikan omanlainen ja erikoinen tyyli tuli kauniisti esiin hänen tientos-soolossaan. Erikalle sopivat mielestäni parhaiten vakavammat tyylit, niissä hän on ommimmillaan. Vartalonkäyttö on tärkeä osa Erikan tanssia ja tientos olikin täynnä mielenkiintoisia yksityiskohtia. Käsiin sitten kaipaisinkin enemmän rauhallisuutta: Erikan käsivarsien linjat ovat vakuuttavat ja kauniit, mutta ranteiden jatkuva pyörittäminen on hermostuttavaa ja vie turhaan energiaa tanssilta.

Illan toisena soolona oli Lauran bulerías por soleá. Lauran koreografioille on tyypillistä kauniit asennot ja lyyriset koputukset. Ylävartalo ei liiku juuri lainkaan ja lantiokin vain hiukan, josta johtuen tanssijasta tulee ikään kuin ulkopuolinen omaan tanssiinsa. Koputukset ovat kekseliäitä ja niissä hän onkin parhaimmillaan. Tanssin loppupuolella Laura hiukan herää eloon, mutta muuten koreografiaa vaivaa ilmeetömyys.

Väliajan jälkeen ohjelma jatkui Mariannan siguiriyaksella, jota odotin kiinnostuneena, Manna kun on tottunut näkemään iloisissa alegríaksissa ja guajiraksissa. Tyylikääseen ilta-pukumalliseen turkoosiin pukuun sonnustautunut Manna tanssi vakuuttavasti. Hänen tyyliinsä on muuttunut modernimmaksi vuosien varrella ja taitavana tanssijana Manna saisi rohkeasti mennä pidemmälle. Vahvat ja lihaksikkaat käsivarret (joita unohduin välillä ihailemaan...) korostuivat avonaisessa puvussa ja antoivat voimaa muuten hiukan vaisuun koreografiaan.

Marianna Verdécia. Kuva: AK.

Illan ehdoton ilopilleri ja helmi oli porilaisen Maria Kausen alegrías. Tanssissa oli sellaista iloa, lämpöä ja draivia. Marian ilmeistä ja liikkeistä kuvastui aitoa tanssiniloa ja nautintoa. Modernimman ohjelman joukossa Marian perinteisyys tuntui raikkaalta.

Illan ohjelmaa vaivasi puolinainen harjoittelu, joka näkyi tanssissa ja kuului myös musiikissa. Soolotanssien pitkä kesto vaivasi myös hiukan: tanssin kesto ei saisi olla itseisarvo. Kun sanottava loppuu, se näkyy. Kaikki tanssijat ovat erilaisia, taitavia ja naisellisia kukin omalla tavallaan. Tuo erilaisuus tuli hienosti esille sooloissa, joten ryhmäkoreografioiden yhtenäisyyteen olisi voinut satsata hieman enemmän. Esiintyjien aitous oli kuitenkin liikuttavaa, se tuli sydäimestä.

Milena Urmas

HERKKUA ON SIINÄ MONENLAISTA...

Hannele Tuomipuu. Kuva: AK.

Espanjalais-suomalainen flamenco-konsertti
Savoy-teatterissa 16.2.2002

Entre: Hannele Tuomipuu: tanssi
A flor de piel: Erika Alajärvi, Anna Niinimäki ja
Annatuuli Saine: tanssi
Grupo Ramón Maronier

Rafaela Carrasco: tanssi
Juan Antonio Suarez "Canito": kitara
Encarna Anillo, Juan Laso: laulu

Aperitiivi: Pieni katkero

Illan aloitti **HanneleTuomipuun** sooloteos *Entre*. Dramatiikan ja leikillisyyden vuoropuhelulla pelannut koreografia sisältää varsin mielenkiintoista ja modernia liikekieltä; vaikutelma on välillä suorastaan urheilullinen, lieneekö olym-

pia-ajankohta inspiroinut. Itseäni hieman aluksi jännitti kuinka tanssija pystyy yksin täyttämään suurehkon lavan, mutta Hannele on sen verran ilmaisuvoimainen tanssija, että hänen karisman-sa riittää. Tanssija osaa olla myös ilmeikäs lankeamatta pahimpiin nutristelukliseisiin. Erityisesti ihailin tanssija-koreografin kykyä dynamiikan vaihteluihin, toisaalta taas jäin joissain kohdin kaipaamaan viimeistelyä, loppun asti viemistä.

Teoksesta huokui henkilökohtaisuus; tässä oltiin perimmäisten asioiden äärellä. Tällaiseen kykyyn asettaa itsensä alttiiksi soisi törmäävän useamminkin. Asuvalintaa tosin hieman ihmettelin: minuun ei kalsari-harsohame -yhdistelmä oikein uponnut.

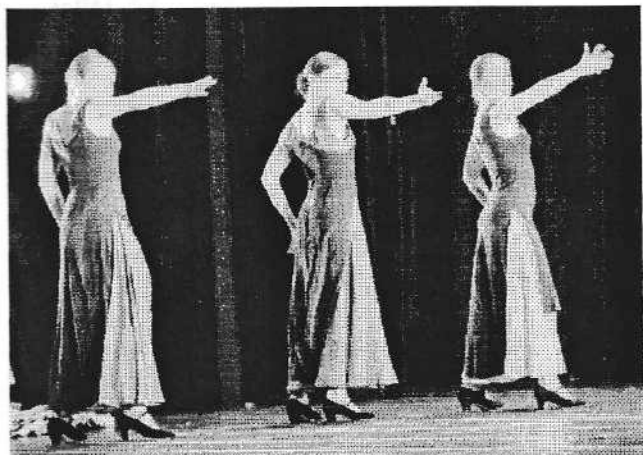
Jälkimaku: Hieman kirpeä mutta syvälinen.

Tapas: Vereslihaa vai suklaata iholla?

Belén Mayan kolmelle tanssijalle tekemä koreografia *A Flor de Piel* **Mayte Martínin** musiikkiin alkaa vaikuttavasti tanssijoiden eriaikaisilla sisäntuloilla. Valitettavasti alun upeita bata de colia ei käytetä jatkossa hyväksi enempää. Tanssijoina **Erika Alajärvi**, **Anna Niinimäki** ja **Annatuuli Saine** muodostavat nautittavan tasalaatuisen ryhmän, jonka tulkinta on kypsää ja sisäistynyttä. Koreografia liukuu silmien ohi hyväilevinä liikkeinä ja maalauksellisina kuvina, joita suorastaan ahmii silmillään. Vaikutelmaa tehostavat **Anna Pérezin** suunnittelemat huikaisevan kauniit, ei-niin-tavanomaiset puvut. Teos on kaunis kuin koru; se on niin täydellinen, että melkein häiritsee. Tulee suorastaan ikävä sitä flamencosta tuttua särmiä ja alkuvoimaa kaiken ihanuuden vastapainoksi. Ehkäpä tässä onkin teoksen pahin kuoppa. Teoksen nimi viittaa minulle annetun selityksen mukaan vereslihalla olemiseen; nimenomaan tuota vereslihaa jää kaipaamaan enemmän. Teokseen sisältyy kuitenkin aimo annos huumoria ja leikillisyyttä ja sävyk-

käitä pieniä yksityiskohtia. Varsinainen *clou* on, kun tanssijat kaivavat viuhkat esiin jostain sukkanauhojen tienoilta. Siinä kohdassa katsoja kylä ensin hieman hämmentyy...

Jälkimaku: Makea olematta imelä, tuoksussa hieman ihania naisia rannalla.

A flor de piel. Annatuuli Saine, Erika Alajärvi ja Anna Niinimäki. Kuva: AK.

Alkuruoka: Maronieroitua kuhinaa

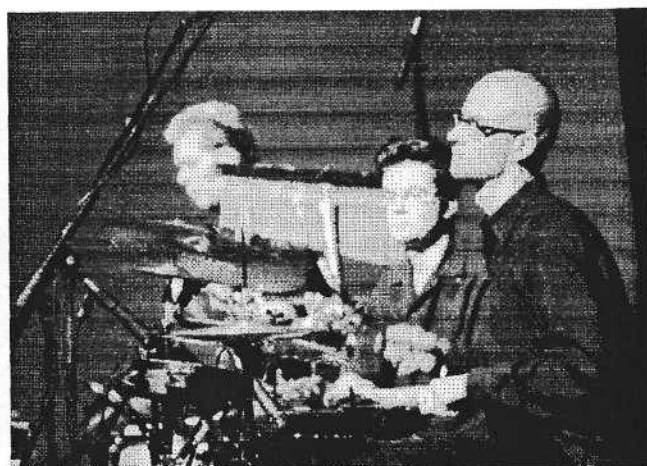
Flamencon kenttä Suomessa elää dynaamista aikaa. Ryhmien nimet ja koostumukset vaihtuvat tiuhaan tahtiin. Tällä kertaa kitaristi Maronier oli koonnut ympärilleen jo tutuksi tulleista muusikoista koostuvan *Grupo Ramón Maronierin*. Osuuden aloittava taranta-balada alkaa itse kitaristin varsin sisäänpäinkääntyneellä ja meditatiivisella soolonautiskelulla, johon laulaja jatkossa yhtyy. Vierailevaksi laulajaksi mukaan oli saatu **Rafaela Carrascon** ryhmästä **Juan Laso** periaatteella vähän mutta hyvää. Muun soittajiston tullessa mukaan sointi kasvaa vähitellen suorastaan stadionmittoihin. Ainakin oma huomioni kiinnittyi vähän liiaksikin perkussionistin kaikenkarvaisiin kilkuttimiin. Ja ihmettelin miksi kakkoskitaristi **Juho Koskimies** oli sijoitettu muista erilleen, hieman marginaaliseksi hahmoksi.

Seuraava bulerías oli jotenkin rauhaton ja kärsi liiasta tavarasta. Sama tuli ilmi zapateadossa: kun biisit on sovitettu täyteen kaikenlaista ta-

varaa, ne eivät oikein erotu toisistaan. Parasta tässäkin oli itse kitaristi. Ehkä itsekin lämpenen hieman hitaasti; nimittäin seuraava ekstrovertti colombiana oli aivan herkullisen valloittava ja aivojen rytmikeskusta kutkuttava tapaus. Vaikka "liiasta tavarasta" narisenkin, on myönnettävä, että sisimmässäni nautin häpeämättömästi tästä runsaudenpulasta.

Viimeisessä buleriaksessa rytmiryhmä – **Karo Sampela** rummuissa, **Ari Kala** bassossa ja **Ricardo Padilla** perkussioissa – pääsikin todella oikeuksiinsa. Vastaavaa soitosta nauttimista pääsee harvoin näkemään. Vierailevan tanssijan **Kaari Martinin** lyhyt mutta räiskyvä soolo puhalsi potkua loppunousuun. Bulerias tuntui päättyvän tosin hieman tussahtaen.

Jälkimaku: Vähän ähky olo, jaksankohan syödä pääruokaa?

Ari Kala, Ricardo Padilla ja Karo Sampela. Kuva: AK.

Pääruoka: Rafaelan taikapotpourri

Pienen roudaussession jälkeen päästiin nauttimaan illan odotetuimmasta esiintyjästä, tanssija Rafaela Carrascosta ja hänen ryhmästään, johon kuuluivat laulajat Juan Laso ja **Encarna Anillo** sekä kitaristi **Juan Antonio Suares "Canito"**. Ja odotushan kannatti. Osuuden aloittava taranto oli tanssin osalta silmänräpäyksen nopeiden käännösten ja piruettien juhlaa; tämä rytmikone

tuntui suorastaan uhmaavan painovoimaa. Toisin mitään konemaista hänen tanssissaan ei ollut, vaan pikemminkin puhdasta energiaa. Carrasco oli lisäksi ensimmäinen illan tanssijoista, joka sai Savoy'n rämisevän ja kumisevan lattian soimaan ja koputukset kuulumaan nyansseineen. Seuraava alegrías todisti, että hurjat käännökset onnistuvat jopa bata de colassa! Siinä vaiheessa kun näytti siltä, että Rafaela ottaa ja lentää selälleen, mutta tekeekin seuraavassa silmänräpäyksessä jotain aivan muuta, olin täysin vakuuttunut siitä, että tanssijalla täytyy olla taikavoimia. Tai ainakin valmius ammattimaisiin silmänkääntötemppuihin. Viimeistään viimeinen rondeña oli silkkaa räjähtävää voimaa – ainakin yhden viidennen ydinvoimalan edestä. On elämys nähdä tanssija, joka tanssii 110%:n intensiteetillä ja säilyttää silti täyden kontrollin.

Sen verran tämä oli Rafaelan show, että muusikoparat jäivät ainakin omalta osaltani varsin vähälle huomiolle. Encarna Anillon kaunista ääntä olisin halunnut kuulla enemmän, vaikei Juan Lasossakaan mitään vikaa ollut. Päinvastoin, hänen äänensä oli silkkaa nuorta hunajaa. Kitaristi Canito hytkyi osuutensa... no, hytkyen. En oikein vieläkään osaa sanoa, pidätkö tällaisesta "räppikitarasta" vai heittäisinkö sillä mielummin vesilintua.

Jälkimaku: Kokolihapihvi Kippari Kallen pinatilla ja Batteryä palanpainikkeeksi.

Jälkiruoaksi vielä koko toisen puoliajan poppoon yhteinen *Fin de fiesta*, niin oltiin nautittu koko tuhti, mutta varsin helposti sulava paketti. Eikä seuraavana aamuna ollut edes pää kipeä.

Terhi Ketolainen

Rafaela Carrasco. Kuva: AK.

ESPERANZAA EI TARVINNUT ODOTTAA

Flamencoviikon pääkonsertti Savoyssa 17.2.

Esperanza Fernández: laulu

Miguel Angel Cortés: kitara

Miguel Vargas: tanssi

Curro Fernández: laulu ja palmas

Rosario Amador: laulu ja palmas

Helsingin viidennen flamencofestivaalin järjestäjillä oli täydellinen ajoitus: vain muutama kuukausi ensilevynsä julkaisemisen jälkeen laulaja **Esperanza Fernández** oli jo kuultavissa liveinä Savoyn lavalla. Kaikista hienointa olisi tietysti ollut, jos konsertin materiaalikin olisi ollut uudelta levyltä, mutta se olisi luultavasti edellyttänyt isoa bändiä. Nyt Fernándezilla oli säestäjänään "vain" erittäin hienosti soittanut kitaristi **Miguel Angel Cortés**. Täysipainoisesta musiikista ei silti tarvinnut tinkiä.

Tummia sävyjä

Ollakseen ennakkoluuloton kokeilija Fernándezin konsertti oli yllättävänkin perinteinen lähtien jylhästä martinetesta ja kulkien soleán ja tarantan kautta cantiñakseen. Kappalevalinnoista johtuen esityksen yleissävy oli myös melko tumma, jopa raskas. Ehkei Fernández ole mikään revittelijä, ainoat hymytkin irtosivat vasta cantiñaksessa. Alkava flunssakin taisi laulajaa kiusata.

Perhe on paras

Jos ja kun tarkoitus oli siis tehdä perinteinen flamencoesitys, ryhmä oli siihen täydellisen sopiva. Jo mainittu kitaristi Cortés on Fernándezin luottosäestäjä, ja tiivis yhteistyö näkyy herkässä kommunikoinnissa. Fernándezin aviomies, tai-

Esperanza Fernández: Kuva: AK.

teilijanimeltään **Miguel Vargas**, tanssi siguriyan sekä soleán vahvasti tulkiten. Erityyppiset kapaleet olisivat voineet tuoda Vargasista esiin muitakin puolia. Nyt Vargasin tanssia saattoi vastaanottajan mielentilasta riippuen kuvata joko hyvin toimivaksi perusflamencoksi tai sitten mielikuvituksettomaksi pönötykseksi. Onkohan tämän tyyppinen miestanssi tulossa tiensä päähän?

Miguel Vargas. Kuva: AK.

Tanssinumeroissa laulusta huolehtivat nuori **Rosario Amador** sekä Fernándezin isä, itsekin levyttänyt **Curro Fernández**. Itse vierastan Amadorin tyyppistä venyvää laulutapaa, mutta nuoruudestaan huolimatta hän vakuutti tulkitsijan

kyvyillään. Pappa-Fernándezin juurevaa laulua olisin puolestaan kuunnellut vaikka koko illan.

Se kuuluisa ääni

Esperanza Fernándezin ääni on sävykäs, se vaihtuu lähes tyttömäisen kirkkaasta metalliseen kähinään. Hieman kuitenkin toisinaan häiritsi, että Fernández käyttää tehokeinona äänen paisuttamista hiljaisesta voimakkaaseen, vaikka flamencolle nimenomaan päinvastainen suunta on luonteenomainen. Tavasta jää hieman tekotäiteellinen maku. Tästä ja lievästä raskaudesta huolimatta konsertti oli silti hienon laulajan ja taitavan ryhmän oiva esitys.

Juha Leino

Esperanza Fernández. Kuva: AK.

RAFAELAA RAUHALLISESTI

Rafaelan Carrascon kurssi jatkoi jo tuttua linjanvetoa Suomen flamencoelämässä: kurssinpitäjiksi kutsutaan nuorempia flamencon uudistajia - **Belén Maya, La Yerbabuena, Israel Galván** jne. Kaikille yhteistä on kuitenkin vahva perinteisiin nojaaminen. Perinteistä jalostetaan sitten se oma tyyli.

Viiden päivän tiiviskurssi tuntui, kuten aina, lyhyeltä. Asioihin ehti juuri päästä käsiksi kun kurssi loppui jo. Rafaela on parhaimpia flamencomedagogeja joita olen kokenut - tunneilla oli ilo olla, ja mieleen jäi monia asioita, joita olen harjoitellut myöhemminkin.

Edistyneiden kurssilla oli mielestäni ilahduttavaa se, että suurin osa tunnista tehtiin tekniikkaa - monenlaiset koputukset läpi, ja myös uusia vai-

keita koputuksia. Koreografiana tehtiin taranto. Rafaela jaksoi kertoa tarantoon liittyvistä faktoista, joka oli varmaan kaikille hyödyllistä. Hän myös lauloi itse. Olin erityisen iloinen siitä, että koreografiaa tehtiin niin vähän - liian moni kurssi on jäänyt pelkkään muistelemiseen, eikä koreografiasta ole kurssin jälkeen muistanut mitään. Nyt kaikki tehtiin perusteellisesti, joka päivä kerrattiin edellisenä päivänä opittu, ja viimeisenä päivänä pystyi jo tanssimaan, kun opittavaa materiaalia ei ollut liikaa. Kerta kaikkiaan loistava kurssi - hyvä opettaja, hyvää materiaalia ja hyvä, iloinen ilmapiiri!

Tove Djupsjöbacka

Rafaela Carrasco. Kuva: AK.

LETRA TESTAA

Letran Suuressa Vertailutestissä on kolme tuoreahkoa levyä viime vuodelta: **Diego 'Dieguito' El Cigala' Jimenez Salazarin** *Corren tiempos de alegría*, **Esperanza Fernándezin** omaperäisesti nimetty *Esperanza Fernández* sekä **Estrella Morenten** *Mi cante y un poema*.

Tilat

Kaikki levyt on pakattu suunnilleen cd-levykotelon kokosiin koteloihin. Myös itse levyt ovat hämmästyttävän saman kokoisia. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että Morenten levyllä on enemmän musiikkia, 52 minuuttia Fernándezin 45:tä ja El Cigalan 43:a vastaan. Onko Morenten musiikki sitten muita kevyempää koska sitä on mahtunut levyille muita enemmän, en tiedä, mutta pisteet silti niukasti hänelle.

Kestävyys

Perinteisiä frisbee- ja lasinalus-rasituskokeita en tällä kertaa levyille tehnyt, mutta intensiivisessä kuuntelussa kaikki selvisivät hienosti. Levyjä jaksaa kuunnella yhä uudelleen ja uudelleen; itse asiassa Fernández jopa vaatii muutaman kuuntelukerran, ennen kuin levystä alkaa todella nauttia. Pisteet siis tasan.

Muusikot

Taustavoimien nimekkyydessä Morente on aivan omaa luokkaansa. On **Juan ja Pepe Habichuelaa**, **Manolo Sanlúcaria**, **Tino DiGeraldoo** ja **Carmonan** veljeksiä. Ja niin kuin tässä ei vielä olisi tarpeeksi, hän on jopa hankkinut isäkseen kuuluisan laulajan **Enrique Morenten!**

Fernández ja El Cigala ovat sen sijaan panostaneet erikoisuuksiin: trumpettiin, pianoon, viuluihin. Fernández menee jopa niin pitkälle, että hänen levyllään soitetaan huuliharppua ja haitaria. Kekseliäisyydestä pisteet hänelle.

Esperanza Fernández. Kuva: AK.

Laulu

Jokainen näistä artisteista on kehittänyt erottuvan tyylin. Morenten notkeat melismat tuovat kaikuja arabikulttuurista, El Cigala muistuttaa hieman **Camarónia** muttei pyri imitoimaan tätä, Fernándezin ääni ja laulutapa taas

tuovat joskus mieleeni **Lolen** nyttemmin hajonneesta *Lole y Manuel* -duosta. Jokaiselta löytyy riittävästi vaihtelua erilaisia kappaleita varren; vähiten tosin ehkä El Cigalalta. Häneltä siis pois yksi piste.

Tyyli

Fernándezin levy on hänen ensimmäisensä 20 vuoden laulu-uran jälkeen, joten levyä on varmasti suunniteltu hartaasti – ja sen kuulee. 21-vuotias Morente puolestaan on vasta uransa alussa ja tekee jo käsittämättömän varmaa työtä tyyllilajista toiseen. Villivarsan lailla kuitenkin loikkii El Cigala flamencon vehreällä niityllä ja polkaisee letkeän guajiran 85-vuotiaan kuubalaispianistin **Bebo Valdésin** kanssa ¡Olé!

Puhtaus

En välttämättä halua pistää lusikkaani kuumaan puro-kattilaan, mutta kaikista levyistä aistii saman hengen: musiikkia tehdään selvästi tämän päivän otteella, kokeillenkin, mutta flamencon juuret tuntien ja perinteitä kunnioittaen. Yllättäen kolmikon kuopus Morente onkin perinteisine letroineen kaikkein tiukimmin kiinni traditiossa – kuulostaen silti viimeisen päälle modernilta. Fernández ammentaa samasta lähteestä, mutta lopputulos menee enemmän canciónien ja jazzin suuntaan. El Cigala taas näyttää tekevän mitä milloinkin sattuu huvittamaan, mutta flamenco on silti kaikessa länän.

Loppuarvostelu

Estrella Morente saa viisi tähteä (niinpä tietysti), Esperanza Fernándezille määrään viisi antibioottitablettia Helsingistä saadun flunssan nujertamiseksi ja Diego El Cigalalle viisi timanttisormusta, jos vain sormiin vielä mahtuu. Toisin sanoen: kaikkia levyjä voi lämpimästi suositella.

Juha Leino

AVOIMIA TYÖPAIKKOJA

Yli 300-jäseninen Helsingin flamencoyhdistys on Suomen suurin peña. Yhdistys julkaisee Letra-jäsenlehteä, joka on Suomen laajin flamencon erikoisjulkaisu. Letran toimitus sijaitsee Helsingissä, mutta lehti käsittelee monipuolisesti kaikkea suomalaista ja espanjalaista flamenco. Letra ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Nyt Letra etsii **TAITTAJAA**

Sinulla on kokemusta taittotyöstä sekä tarvittavat laitteet ja ohjelmistot lehden tekemiseen. Jos sinulla on myös visuaalista silmää ja halua lehden ulkoasun kehittämiseen, pyörrymme onnesta.

Tarjoamme

- mielenkiintoisia kurkistuksia flamencokulissien taakse
- mahdollisuuden tavata Suomeen saapuvia flamencotähtiä
- tilaisuuden olla kehittämässä Suomen merkittävintä flamencolehteä
- päätoimittajan täyden tuen lehden taittotyössä

Mikäli olet jo menettänyt sydämesi flamencolle, anna loppujenkin ruumiinosien mennä. Ota yhteyttä päätoimittaja **Irja Kajanderiin**.
puh: 09- 773 6412
irja.kajander@kolumbus.fi.

Seuraava Letra ilmestyy
toukokuussa.

RAUL MANNOLA QUINTET: AURORA CLARA

Raul Mannola on tehnyt jazz-levyn. Musiikki ei ole flamenco, eikä edes fuusiota, vaan jazzia. Se ei myöskään ole Raul Mannolan soololevy. Kyseessä on viiden miehen orkesteri, jonka materiaalin kitaristi Mannola on säveltänyt. Säästän tällä selvityksellä teidät alkuhämmästylyltä, jonka minä koin ensikulemalta. Levyltä on vaikea löytää mitään flamenco-elementtejä, eikä niitä ole syytä etsimällä etsiäkään. Totta kai Mannolan kitarointi on Mannolaa itseään, jossa kuuluu pitkään flamencolle omistautuminen. Tiesittekö, että ennen flamenco hän nuorena miehenä soitti jazzia. *Raul Mannola Quintet* on ennen kaikkea bändi. Eikä tässä bändissä ole laulajaa. Solistisista osuuksista vastaa enimmäkseen, yllätys yllätys, huilisti **Kai Olander**. Mannola itse jättäytyy useimmiten taka-alalle muiden solistien hoitaessa sooloilut.

Levyn aloittava *Esmeralda* lähtee käyntiin kitarrinrolla, johon muu bändi heittäytyy mukaan kepeällä svengillä. Läpi levyn varma kaksikko **Karo Sampela** (rumpusetti ja perkussiot) ja **Ricardo Padilla** (perkussiot) hoitavat tonttinsa varmuudella. Olander kehittelee huilullaan teemat, johon Mannola yhtyy kitarallaan. Kappale on melodisesti levyn vahvimpia ja kulkee ajoittain mukavan eloisasti. Lopun teemojen toisto on mielestäni turhaa. Vähän lyhyempänä kappale olisikin ollut iskevämpi. Tässä kappaleessa Mannolan kitara on vahvimmiltaan.

Mannolan tyttären mukaan nimetty *Aurora Clara* alkaa kauniisti introlla, jossa Olander

maalaa alttohuilullaan japanilaisia sävyjä. Selainen mielikuva minulle ainakin tulee. Kappale käynnistyy hyvin **Leo Brouwerin** mieleen tuovalla sointukierrolla. Kitaran luodessa pohjan huilu ja kontrabasso soittavat soolonsa luoden vahvan kokonaisuuden. Alla itämaisia sävyjä täydentää **Ilkka Ålanderin** tabla. Mitaltaan lähes puolet kappaleen kokonaisuudesta oleva lopuke ei tuo kappaleeseen mitään uutta ja on mielestäni täysin turhaa läpisoittoa. Lopussa kuultavat rytmikkäät kitarat erottuvat edukseen, mutta melodioiden tuplaukset huilulla ja kitaralla eivät makuhermojani hivele.

Medianoche vie meidät sarmantomaiseen jazzmaisemaan. Rummut hengittävät kivasti moniottelija Sampelan hyppysissä (flamenco/jazz/rock/rap...). **Seppo Kantosen** virtuoosimainen flyygelin soitto ja Olanderin maukas sopraanosaksofoni sävyttävät vahvan äänimaiseman. Kitara vain "haisee" taustalla (positiivisessa mielessä) antaen Kantoselle ja Olanderille tilaa soloilla. Kantosen kaltaisen eturivin jazzmuusikon saaminen mukaan levyille kohtaa yleisilmettä kummasti. Flyygelin täyteläinen sointi vie Mannolan musiikin aivan uusille raiteille. Jazzia laajemmalti tuntematta mieleeni herää kysymys; eikö tämä ole jo tehty aikaisemmin? Oli tai ei, tämän palan kuulisin kernaasti livenäkin.

Aire on nimensä mukaisesti ilmava. Huilu on jälleen pääosassa. Parhaimmillaan Olanderin huilu on raikkaan kupliva, mutta paikoittain koen liialla huilulla kuorruttamisen tukkivan kokonaisuuden. Entäpä jos huilun olisi

korvannut äsken kuultu naseva sopraanosaksofoni? Pohjalla kulkevat kitarakomppaukset ovat myös nautittavia.

Agosto lähtee mahtipontisen hyvin käyntiin, mutta sortuu alun hyvien teemojen jälkeen mielestäni liialliseen kokeilemiseen. Hyvän pohjan päälle olisin kaivannut melodisuutta ja ilmavuutta. Kantosen soitto on kieltämättä vaikuttavan taitavaa, mutta vähemmällä olisi voinut olla tehokkaampi vaikutus. Lopputuloksena oli todella hyökkäävän päällekyä. Kautta linjan **Harri Virtamon** tyylikäs bassottelu antaa kappaleen lopussa kivan hengähdystauon, jota luulinkin lopuksi. Sen jälkeen palaaminen teemaan on mielestäni turhaa. Olisiko bändin pitänyt kypsyttellä teemoja vielä jonkin aikaa? Hyvistä aineksista olisi voinut tulla paljon enemmänkin.

El Vienton aloittaa kitarakuvio, joka on hyvin staattinen ja odotuksia lataava. Turhaan liian taustalla kuuluva bassosoolo avaa kappaleen mukavasti. Mutta sitten kappale jää minulle käsittämättömästä syystä jauhamaan paikoilleen huilun kuljeskellessa päämäärättömästi. Missä ovat melodiat? Missä on kappale? Vihdoin kolmen minuutin odottelun jälkeen päästään itse asiaan. Kitara lähtee kuljettamaan käskävästi ja voin taas nautiskella Olanderin innovatiivisesta sopraanosaksofonin soitosta. Pilli turahtelee kuin kiukkuisella Karjalan paimenella lehmiä etsiskellessään, tuulelle soitellen. Kappaleessa on jotain suomalaista. Sen voima olisi myös tullut paremmin esille jos olisi kunnioitettu vanhaa sananlaskua "lyhyestä virsi kaunis". Lopussa kuullaan ensin jousella soitettu kontrabasso- ja sen perään kitarasoolo. Mielestäni turhaan molemmat, ainakin toisen olisi voinut jättää pois.

Levyn päättää pohdiskeleva *Abril en Cordoba*, joka on livetaltiointi. Tässäkin kappaleessa olisin kaivannut enemmän peräänkuuluttamiini melodioita. Kappaleen ajatus ei välity ainakaan minulle. Mannolalle ominainen voima ei pääse esille ja kappale jää vähän etäiseksi. Jälleen huilulla soitetut teemat ovat jo liikaa tällaiselle vanhalle rokkijätkälle. Havaitsen rinnassani huiluyliannostuksen oireita.

Jään mielenkiinnolla odottamaan bändin jalostumista ja oman tyylin kehittymistä. Aineksia on moneen! Parhaimmillaan bändi on taiturimainen ja nautittava, mutta samassa se saattaa notkahtaa kikkailemiseen joka ei kosketa. Melodisuus tekisi Quintetin musiikista paremmin vastaanotettavaa ja tavoittaisi enemmän meitä jazziin vihkiytymättömiä. Minulle levy avautui vasta muutaman kuuntelukerran jälkeen.

Eräs asia jota mietin, oli kappaleiden nimet. Miksi ne ovat espanjaksi vaikka musiikilla ei erityisesti ole mitään tekemistä Espanjan kanssa?

Levyn nimi *Aurora Clara* tarkoittaa kirkasta aamunkoittoa. Jos yön hämäret tunnit olivat flamenco, aamunkoitto jazzia, niin eihän sitä tiedä vaikka jazzahdavan päivän päätteeksi mies vielä illansuussa vuonna 2032 vääntäisi rokkilevynkin? Raul Mannola rock'n roll band. Hmm, porque no?

Tommi Virtanen

Raul Mannola. Kuva: AK.

FANDANGOS

PALOS

Irja Kajander

Fandangon copla koostuu neljästä tai viidestä kahdeksantavuisesta säkeestä. Joskus siitä tehdään kuusisäkeinen yhtä säettä toistamalla. Toiset fandangon muodot, kuten esimerkiksi *rondeña* lauletaan *ad libitum*, ilman *compasta*.

Sanan *fandango* alkuperä on epäselvä, mutta **Corominas** teoksessaan *Breve Diccionario Etimológico de la Lengua Castellana* arvelee sen kehittyneen portugalin sanasta *fado*. Fado puolestaan tulee latinan sanasta *fatum*, (onni tai kohtalo), sillä Corominasin mukaan fadolaulu "käsittelee runollisesti ihmisten kohtaloa". Jo 1500-luvulla Portugalissa esiintyi *esfandangado* suosittu laulun nimityksenä. Espanjassa fandangos mainittiin kirjallisuudessa ensimmäisen kerran vuonna 1705, ja samoihin aikoihin ilmestyi termi *fandanguillo*. Jo tällöin fandangon ja fandanguillon välillä oli selvä ero: fandangos oli tanssi-, fandanguillos taas laulutyylä. Eräät tutkijat ovat viime aikoina löytäneet viitteitä afrikkalaisesta bantukielestä fandango-sanan etymologiassa.

Fandangos on perusolemukseltaan laulun säestämä tanssi, jonka alkuperä on Andalusian arabikulttuurissa. Tanssi levisi Andalusiasta koko Espanjan niemimaalle ja kuudessasadassa vuodessa jokainen Espanjan alue kehitti siitä oman paikallisen versionsa. Maurien fandangoa tanssittiin ja laulettiin niin Galiciassa kuin Asturiassa ja Valenciassa, samoin Portugalissa. Eri alueilla nämä primitiiviset fandangon muodot tunnettiin sellaisilla nimillä kuin *jota*, *alborada*, *muñera*, *bolero* ja *malhao*. Arabialainen alkuperä näkyy erityisesti malagalaisessa *jaberassa*. Fandangon alkuperä on jäljitetty myös Länsi-Intiaan, ja nuoremmat tutkijat ovat tunnistanee sen useissa Latinalaisen Amerikan maissa. **Don Julián Riberan** teos *La música de la Jota aragonesa* (Madrid 1928) on tär-

keä lähde fandangon historian varhaisvaiheista.

Andalusialainen fandangos on jaettavissa kahteen ryhmään: paikalliset fandangot ja flamencotyylisiin muuntuneet fandangot. Paikallisia fandangoja ovat esim. *fandangos de Almería*, *Herrera*, *Lucena*, *Huelva*, *Almonáster*, *Cumbres*, *Verdiales*, *Rondeña*, *Mineras*, *Cartageneras*, *Tarantas* ja *taranta de Almería*, jota myös tarantoksi kutsutaan. Harvalla kylällä ei ole omaa fandangoaan. Suurin osa näistä on kehittynyt *seguidilla castellanasta* ja *bolerosta*. Fandangos de Huelva on näistä ehkä tunnetuin. Almerían fandango puolestaan on fandangoista lähimpänä kansanmusiikkia. Se esiintyy ainoastaan tanssin säestyksenä. Kiinnostava on myös *Verdiales*. Sen perinteinen säestys soitetaan kitaralla, viululla, kastanjeteilla ja rummulla.

Flamencofandangoista tärkein on fandangos de Málagasta ja verdialesista kehittynyt *Málaga-gueñas*. Myös fandangos de Granada eli *granaína* ja *media granaína* kuuluu flamencofandangoihin. Lisäksi on mainittava lähinnä 1900-luvun alussa syntyneet tunnettujen laulajien kehittämät fandangot. Näissä paikallisten fandangojen piirteet yhdistyvät malagueñaan ja toisiin flamencolauluihin, kuten *soleáan*.

Fandangon huippukausi osuu *ópera flamenca* kauteen. Silloin monet laulajat, kuten **Palanca**, **el Gloria**, **el Niño de la Calzá**, **Carbonerillo** ja **Manolo Caracol**, kehittivät omia *cante jondoksi* määriteltäviä fandangojaan.

Lähteet:

Ángel Álvarez Caballero: *La discoteca ideal de flamenco*. Barcelona 1995.

Ricardo Molina & Antonio Mairena: *Mundo y formas del cante flamenco*. Granada 1979.

TIENDA

Tällä palstalla Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenet voivat ilmaiseksi ilmoittaa myytävänä olevista flamencotarvikkeista.

Osta omaksesi firman oma pipoi Helsingin Flamencoyhdistyksen pipoja saatavana hintaan 12 €. Värit punainen ja musta, yksi koko. Otsalohkossa teksti "Peña Flamenca de Helsinki".

Myös hihallisia yhdistyksen T-paitoja on vielä saatavana punaisena ja mustana, hinta 11 €, kysy kokoja.

Tiedustelut: Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva, p. 09-482970, eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi

ILMOITUSHINNAT LETRASSA

1/1	sivu	170 €
1/2	sivu	85 €
1/4	sivu	42 €
1/8	sivu	21 €

OHJEITA LETRAAN KIRJOITTAVILLE:

Jutut toimitetaan mieluiten sähköpostilla tai levykkeellä Irja Kajanderille joko Word tai RTF (Rich Text Format) -muodossa.

Älä laita juttuun ylimääräisiä muotoiluja (sisennyksiä, tavutuksia tms.) Paperikopio mukaan!

e-mail: irja.kajander@kolumbus.fi

Liitetiedostot RTF-muodossa. Lyhyet jutut voit kirjoittaa sähköpostiviestinä.

Aineiston jättö Letran numeroon 2/2002 viimeistään perjantaina 10.5.2002.

PEÑAN SALIN VUOKRAUS

Helsingin flamencoyhdistyksen salia voi vuokrata opetus- ja harjoituskäyttöön kuka tahansa. Salin osoite on **Pohjoisesplanadi 2.**

Hinnat:	OPETUSKÄYTTÖÖN	HARJOITUSKÄYTTÖÖN
Jäsenille:	Pieni sali 7 €/h	Pieni sali 4 €/h
	Iso sali 12 €/h	Iso sali 7 €/h
Muille:	Pieni sali 9 €/h	Pieni sali 6 €/h
	Iso sali 14 €/h	Iso sali 9 €/h

Tiedustelut ja salivaraukset:

Auli Kaartinen, p. 09-351 4781, gsm 050-305 7392

Haluaako tuttuasi liittyä Helsingin Flamencoyhdistykseen? Vuotuisen jäsenmaksunsa maksanut saa neljästi vuodessa ilmestyvän Letran ja 10-30% alennuksen kaikista yhdistyksen järjestämistä tapahtumista. Vuosimaksu on 20,20 €, kerran maksettava liittymismaksu 8,40 €.

Jäseneksi liittyminen: Maksa 28,60 € yhdistyksen tilille Merita Hakaniemi 206518-21707. Ilmoita nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi viestikohdassa. Liittyttyäsi Sinulle lähetetään noin kahden viikon sisällä jäsenkortti sekä kuluvan vuoden jo ilmestyneet Letrat.

Lisätietoja: Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva p.09-482 970 eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi

GUAYIRAS

Sovitus Federico García Lorcan runosta Baladilla de los tres ríos

*El río Guadalquivir
Va entre naranjos y olivos
Los dos ríos de Granada
Bajan de la nieve al trigo.*

*El río Guadalquivir
Tiene las barbas granate
Los dos ríos de Granada
Uno nieve y otro sangre.*

Guadalquivir-joki
kulkee appelsiini- ja oliivilehtojen välissä
Granadan kaksi jokea
laskevat lumelta viljapellolle.

Guadalquivir-joella
on granaatinpunaiset reunukset
Granadan kaksi jokea
toinen lunta ja toinen verta.

suom. Erika Alajärvi